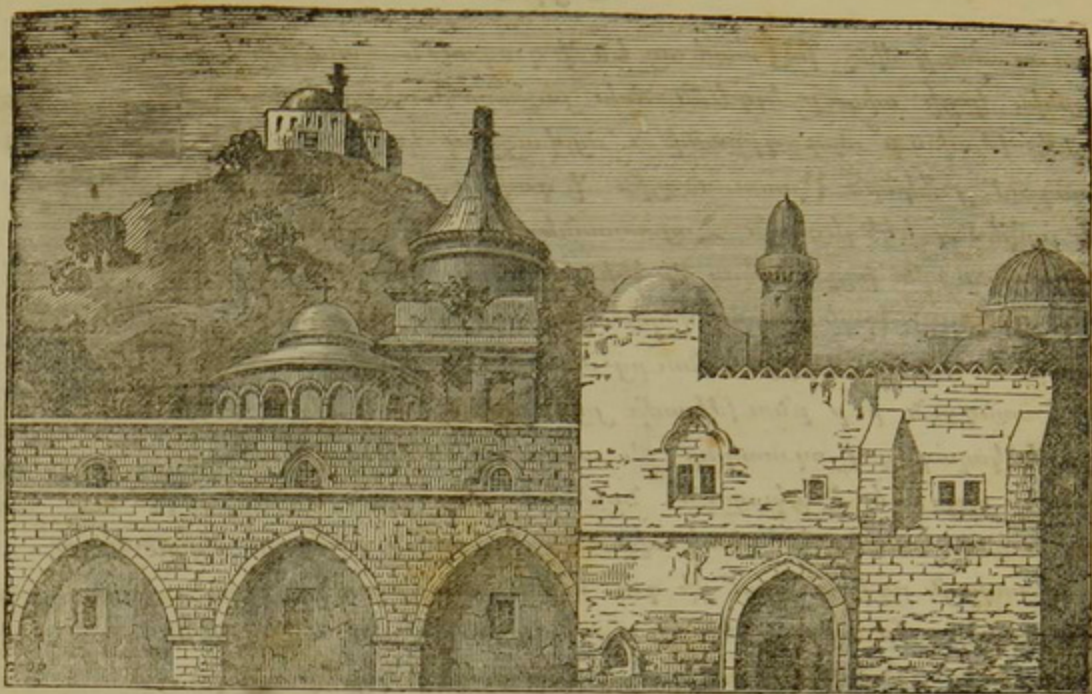

ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 3.

ՄԱՐՏ 31.
1867.

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

ԸՐԳԵՅԻՆ ԻՆՆԵՍԻՐԵԿԸՆ ԵՒ ԳՐԱԳԻՏԸԿԸՆ

Ի ԳԸՀԸԿԸԼՈՒԹԻՒՆ

Տ. Տ. ԳԻՈՐԳԵՅ

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Ուստի ոգիդ, դաս տաւանեալ, աւետարելի սիրուն հրեշտակ,
Բարձեալ ըզյոյս և զաւետիս, զիմես փութալ ուր ուրեք Հայք
Խոր յանդաճմանքս համակեալ, խոհան ըզպէտս Ազգին խրեանց:
Պատմեա մեզ ծն, ոգիդ զուարթուն, զմեզ քս սրտագամ աւետաւոր,
Սիթէ յանգ ե՛լ ՚ի կարեւոր ինչ պիտոյից Ազգին մերոյ
Եւ փրկութեան տոհմին Հայկայ Է՛րջանկութեան բերես խոտաւմն.
— «Օ՛խմ աւետիքս յուսապատար, անդէն կրկնեաց զուարթուն աշխոյժ,
Օ՛խմ աւետիքս յոյր սակս եկի քեզ պատմեցից, հէք Հայկազուն,
Որ բերկրառիթ անշուշտ լիցի փռտացեղոյդ և ՚ի տիպիւմն:

Յառաւօտուց մինչ ՚ի Մատենաց ես ՚ի գազաթն հանգչէի լուռ ,
 Ի զնին կայի տխուր երբեմն ճոխ յաշխարհն Հայկաց ,
 Յորմէ թախուր արդ գլտանի և՛ այրիացեալ կայ յուտարեկ .
 Պատգամ յանկարծ Մատուածային ՚ի դաբիրաց արձակէր վճիռ ,
 Թէ ըզփեսայ եկեղեցւոյն Հայաստանեայց ընտրեցի արդ ,
 Օլորժանաւորն ըզգահակալ ՚ի Բիւթանեայ կոչեմ ՚ի Հայս ,
 ՕԳԵՈՐԳԵՈՍ Լախիտպոս զարթուն հովիւն Պրուսացւոց ,
 Ի պաշտօն ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ հանուրց ազին թորգումական .
 Որ եռանդուն իւր բնութեամբ յոյս արծարծէ ՚ի սիրտ համբուն ,
 Օ՛ի է կարող գոլ օգտակար , ՚ւ ազնւական ՚ի պաշտաման :
 Լ՛հա ես զայս , ո՛ Հայկազուն , նօթձեմ քեզ բան երջանկաւիթ ո՛ :
 — Օ՛ն դու հապա , հրեշտակ սիրուն , հրեշտակ բանբեր սիրատարած ,
 Որ տեսողացն ըզքեզ գամ մի դու արծարծես ՚ի յոգին յոյս .
 Օ՛ն բարձրացիր արդ ՚ի յեթեր մատուցանել այժմ առ ՚ի մէնջ
 Ի Բարձրելոյն ՚ի յաթոռ սուրբ զ՚ի խոր սրբաէ ըզմեր աղերս .
 Օ՛ խմատութեան իւրոյ ըզնորհս հեղուլ մաղթեմք ՚ի մեր ՚ի Հայր՝
 Լու զօրավիգն և օգնական լինել նրմա ՚ի յերկար կեանս .
 Բառնալ զգեղծումն բարուց կրօնից որ ըսպրդեալ մուծան ՚ի Հայս
 Հետեւեւոլ անմրտաբար շաւղաց վատթար և մթմառայլ
 Տկարամիտ զառաձանայն այլոց ազգաց ամբարտաւան :
 Վառեսցէ սա յոգիս հանուրց ըզհուր սիրոյ Մատուածական ,
 Հրեշտակայիննս պատրաստել Եկեղեցւոյ ըզպաշտօնեայս ,
 Ի կրօնականս , ՚ւ ՚ի պիտանին քաղաքական կրթեալ խնամով .
 Յոր աւարտեալ ըզլեհութեան իւրոյ ըզպարոս նըւիրականս ,
 Տարցի պըսակ վըսեմ փառաց առաքինեացն յասպարիղի :
 Որում և մէք ընդ Հայս ողջոյն սկընկալու մընամք յաւէտ ,
 Լու զերկար կեանս մաղթեմք յերկնից Հօրնս մերոյ ՎԵՀԱՓԱՌԻ .
 Օլորախութեան զառհաւատչեայս տալով հնչմամբ երգոց գողտրիկ ,
 Կեցցէ՛ , ձայնեմք , մերս ՎԵՀԱՓԱՌԻ ԳԵՈՐԳԵՈՍ Հայր Սրբազան .
 Կեցցէ՛ Եւթոռ Լուսաւորչեան Եւթմիածին միշտ անստան ,
 Գործովք վըսեմ և բարերար , յիշատակաց արժանաւոր .
 Վանդակեալ ՚ի սրտնս մեր անջինջ յաւերժ պահեսցի անդ :
 Լու անմուաց Հայրն ողջոյն զնորայն սիրով տացէ զանուն
 Լու բերկրեցին որդիք ըզհարբ պար բոլորեալ ճոխ , անկարօտ ,
 Սինչեւ ցեթեր բարձրացի փառք և ՎԵՀ անուն ազգիս Հայոց :

1867 Փետրուար 21 :

Ղարապետ :

Ի Երեւան Դասանգաւոր Դպրոցի աշակերտաց :

ԱԼԵԿՍԱՆ ՍՐԱՊԵԱՆ ԿԵՅՎԵՏԻ

Առաջիկայ ծառս՝ որ յառանգաւորաց դպրոցի սրբաբաշխութե հանդիսին օրը կարդացուեցաւ, ու բարակիր ակրացու Սանտալը զուցած է. և որովհետեւ ամիկայ վաղեմի աշակերտներէն է և ոչ արդի յառանգաւորաց դպրոցին, վասն որոց իւր ծառն ալ հոս առանձին հրատարակել արժան համարուած է Աւսումնական խորհրդոյս որոշմամբ: Իսկ յառանգաւորաց դպրոցի մի քանի յառաջագէմ աշակերտաց խօսեցած ծառերը, ինչպէս նախորդ թուով ըսինք, զատ աւարակով հրատարակուած է արդէն:

Ամենապատիւ Արքայան Պատրիարք Հայր, և Ասեմաշուք հանդիսական Տեաք:

Ինականաբար մարդս իւր կենաց ընթացից մէջ հաճոյական իրաց ձեւ գում մը՝ հակամիտութիւն մը ունի. այս խոհուն էակը իւր գոյութեան առաջին քայլափոխէն սկսեալ, երբ կենաց ընթացքը ուղղուներով՝ կը սկսի շնչել իւր էութիւնը կենդանացնող քաղցր սիւքը, և զինքը շրջապատող բնութեան գեղեցիկ և վառ առարկայներէ ազդեցութենէն բնական հետաքրքրութեամբ մը իւր ուշը և մտադրութիւնը անոնց վրայ կը յարէ, ու լով կը սկսի իւր խմցականութեան սահմանը ընդարձակել:

Այս կէտէն սկսեալ իւր տեսութեան առջեւ կը ներկայանայ այն քաղցր կենսակցութիւնը, որ կ'անուանուի ընկերական յարաբերութիւն. ուրկէ ետքը սովորութիւններու ու օրինակներու հետեւութեամբ միայն իւր քայլերը կ'առնէ. ուր անկողար բաղձանքէն միայն հրամայուելով՝ օգտակարին և անօգտակարին, տգեղին և գեղեցիկին կը յարի իւր հաճոյիցը հաւանութիւն:

Իւր այսպէս մտեալ կ'ընթանայ դէպ ի այն վիճք՝ ուր իր բարոյական կենաց թելին կը սրտանան անակնկալ թշուառութիւններ: Իսկ երբ լծորդուի աւնոր ամեն մէկ աճեցուն շարժման հետ մօքի և սրտի դատաւարակութիւնը, կը սկսի քայլ առնել առ բարին միայն և առ վայելուչն: Իւր այս հայեցողական կարծիքը չճշմարտիք՝ եթէ իւր սկիզբը մարդասիրութենէն չըլլայ, որոյ պակասութեան վնասը ինչպէս շատ ազդերու, նոյնպէս մեր ազդին վրայ ալ կը տեսնուի:

Այսօր ամեն մարդ համոզուած է թէ մարդս ընկերութեան մէջ կ'ապրի, և թէ մարդկութեան անդամ և այն սեռին նոյնութեան առնչութեամբ ունեցած յարաբերութիւններով՝ պարտքեր կոտարելու և իրաւունքներ վաշելելու տրամադրուած է. մէկ խօսքով՝ իբր աշխարհաբաղակցի, պարտաւոր է այն ընդհանուր մարդկութեան, ուր կը տեսնէ իւր ամբողջութիւնը կազմող ամեն ներգործութեան իրական պատկերը և իբր հայրենիքի զաւակ՝ պարտաւոր է նաեւ իւր հայրենեաց:

Այս պարտաւորութիւնները անձանց մարդկայիններ չեն, ամեն նըրբատես միտք կ'ընայ առանձին իւր բնութեան վրայ հետազօտել, և իւր կանուխ հասակին մէջ նշմարել զայն: Ար և իցէ՝ առարկայի նշանակիչ գաղափար այնչափ ազդու և ախորժելի չը թրթռար մեր լսելեաց՝ որչափ մարդ և մարդկութիւն բառը. այս ախորժակը կ'ենթադրէ անոր լաւութեան իղծը: Արդկային սեռին բարեբաւութեանը հաճութիւն և բաղձանք ունենալը, հանրութեան բարւոյն վրայ նկատողութիւն ընելը, ոչ այլ ինչ է՝ բայց եթէ մարդասիրութիւն: Արաին այն գեղեցիկ զգացումը, երբ կ'ըզա-